

Sletterhage Fyr

Vilfred Friborg Hansen

Sletterhage Fyr ligger på sydspidsen af Helgenæs, Sletterhagevej 58. Det slanke hvide tårn kan ses viden om, både fra land og fra havet. Stedet har udviklet sig til en turistattraktion, hvor der i sommerhalvåret er isbød ved parkeringspladsen og madpakkehus i det lille hus, der er bygget sammen med tårnet. Man kan komme op i tårnet og nyde den enestående udsigt for – i skrivende stund – 25 kr.

I dag passerer der 7.000 - 8.000 skibe forbi årligt, primært til og fra Århus Havn. Sejlrenden går umiddelbart forbi fyret. Der er ned til 50 meter dybt tæt på kysten. Det betyder, at man kan stå på land og opleve, at selv store skibe passerer lige forbi én. En særpræget oplevelse!

Sletterhage Fyr, foto VFH 2010

Historien

Det første primitive tårn blev opført af Aarhus Havn på stedet i 1872. Tårnet var tænkt som en "guide" og sikkerhedsforanstaltning for skibstrafikken ind til og ud af Aarhus Havn. Det stod ca. 300 m øst for det nuværende tårn, der blev opført af staten i 1894. Det var tegnet af arkitekt Theodor Wedén. Tårnet er 16 m højt. Mekanikken bestod af en stor lampe, dækket af persienner, der kunne trækkes fra og til af et urværk, så det blinkende lys opstod. Urværket skulle trækkes op hver fjerde time – en vigtig del af den ansatte fyrmesters arbejde.

Under besættelsen, i 1943, opførte tyskerne lige nord for fyret et tårn med radar, hvorfra skibstrafikken til og fra Aarhus kunne observeres. Tårnet kendes i dag som "Tyskertårnet", og der er offentlig adgang til det.

Fra efteråret 1944 frygtede tyskerne en allieret landgang i Østjylland, herunder Djursland, hvor der derfor opførtes en række kanonstillinger hele kysten rundt. En af kanonstillingerne, bestående af fire enkeltstillinger, hver med en rækkevidde på 15 km, blev opført i en krans nord for Sletterhage Fyr. Kanonstillingernes fundament blev færdigt, men kanonerne nåede ikke at blive opstillet før befrielsen i maj 1945. I dag er der etableret en vandrerute med informationstavler om kanonstillingerne.

1984 blev Sletterhage Fyr automatiseret, Derefter har en blinkende 600 watts halogenlampe haft samme funktion som urværket og den gamle lampe i sin tid.

Indtil 1985 havde SOK, Søværnets Operative Kommando, en overvågningsstation, i den lille tilbygning til fyret. Herfra blev skibstrafikken til og fra Aarhus registreret.

En af de fire kanonstillinger ved indvielsen af vandreruten mellem fyret, Tyskertårnet og de fire kanonstillinger i maj 2017. Sletterhages Venners næstformand Sven Weel Jensen taler. Foto VFH.

Solgt!

I 2005 blev Sletterhage Fyr solgt til private.

Adgangen til fyret blev spærret af de nye ejere. Det medførte voldsomme klager fra lokalbefolkningen, der var vant til at færdes på stedet, og fra den lokale Naturfredningsforening.

En klage til Naturklagenævnet resulterede i en kendelse om, at de private ejeres fritidsbolig ved fyret var ulovlig, med henvisning til Naturbeskyttelsesloven.

Der opstod herefter en dialog mellem ejerne og det offentlige, der resulterede i, at fyret fra 2008 igen blev offentlig ejendom, mens de hidtidige ejere beholdt fyrmesterboligen, der var opført på god afstand af selve fyret. Skov- og Naturstyrelsen overtog på statens vegne administrationen af fyret.

Lokale kræfter dannede herefter, i god dialog med Syddjurs Kommune, foreningen "Sletterhages Venner", der på tog sig at passe stedet i det daglige og etablere en udstilling om fyret og naturen omkring det i fyrets nederste etage. Foreningen påtog sig også at stå for offentlighedens adgang til tårnet, der blev en realitet fra 2010.

Skibstrafikken

I dag passerer der 7.000 - 8.000 skibe forbi årligt, primært til og fra Århus Havn.

Sejlrenden går tæt forbi fyret. Den er som nævnt op til 50 meter dyb, tæt på kysten. Frem til 1985 havde SOK, Søværnets Operative Kommando, overvågningsstation ved fyret. Herfra kunne al passerende skibstrafik iagttages og registreres.

Udstillingen

Fyrmesterhuset, der er bygget sammen med tårnet, huser i dag en udstilling, som Sletterhages Venner står for. Temaet er dels navigation, dels naturen omkring fyret. Principper for navigation vises, og man kan se forskellige former for navigationsudstyr. I udstillingen om naturen kan man bl. a. se de forskellige typer af sten, såkaldte ledeblokke, der findes på stranden ved fyret, og som stammer fra Norge og Sverige og er ført hertil med istidens gletsjere og dermed afslører isens retning til forskellige tider i istiden. Der vises også eksempler på havlivet ud for Helgenæs, bl. a. udstoppede marsvin. Marsvin kan ofte ses fra Sletterhage.

Der er adgang til shelter, toilet (hele året), madpakkehus og iskiosk (kun om sommeren).

Omgivelserne

Man kan gå ned til kysten ud for tårnet, lige som der er gode muligheder for at bevæge sig ud i bakkerne bagved. Her er især det 99 m høje **Ellemandsbjerg** med en stor slået udsigt af interesse. I klart vejr kan man se både Tunø, Samsø, Hjelm og Sjællands kyst. Man kan også vandre langs kysten mod nord til Tyskertårnet og derfra op over kystskrænterne til **Lushage og Klægbjerg**, med flotte overdrevslandskaber og udsigter (Lusklit er 49 m højt), en tur på 6 – 7 km.

Der er spor af tidligere tiders ralgravning ved kysten lidt vest for fyret. Aarhus Sten- og Gruskompagni gravede sten og ral (grus) fra kysten omkring fyret fra 1925 og mange år frem, og resterne af de store anlæg, der anvendtes, bl. a. til sortering af stenene i de forskellige størrelser, ses endnu vest for fyret. I en rest af et betonrør fra ralgravningen er i dag indrettet et shelter, der benyttes af vandrere og kajakroere.

Ved kysten er der gode muligheder for lystfiskeri og fritidsdykning. Sletterhage er også populær blandt fuglekikkere, især i træksæsonen.

En særlig vandrerute omfatter Tyskertårnet og de forskellige **kanonstillinger**, der blev udgravet og restaureret for nogle år siden. Der er informationstavler langs hele ruten. Særligt interesserede kan supplere med at besøge de øvrige tyske kanonstillinger langs Djurslands kyster, fra Udbyhøj i nordvest ved Randers Fjord til Sletterhage i syd (Udbyhøj, Skovgårde, Emmedsbo (ved Bønnerup Strand), Fornæs, Katholm, Hjelm, Sletterhage).

Skrevet af VFH marts 2026.